

здрава и трайна държава, твърде рано прие християнството и най-напредъ отъ всички свои братя се сдоби съ писменостъ и книжнина, която наложи дори и на други народи: сърби, руси и ромъни.

Много щастливи дни е преживѣлъ нашиятъ народъ, но и много горчивини е изпиталъ той. Заседналъ и образувалъ своята държава въ едно отъ най-хубавитѣ и най-плодороднитѣ кѣтчета на земята, въ близко съседство съ голѣми държави, българскиятъ народъ не е могълъ да се развива съвсемъ спокойно. Той е трѣбвало да води съ своитѣ съседи постоянна борба за животъ. Въ тѣзи борби той повечето пѣти излизалъ гордъ победителъ и е диктувалъ условия за миръ, но не всѣкога щастието е било на негова страна. Вътрешно несъгласие и разпокѣсаностъ ослабвали неговата военна сила, и ние виждаме, че на два пѣти той попада подъ тежко робство: еднажъ подъ византийцитѣ и втори пѣти подъ турцитѣ.

Времето на робството е било усилно и продължително. За да затриятъ всѣкакъвъ споменъ за българската държава и народностъ, нашитѣ врагове сж гледали да унищожатъ всички културни постижения на българитѣ. Градове, дворци, крепости, манастири, църкви, книги и икони, — всичко това е минавало подъ огънь. Особено жалко е било положението на българитѣ подъ турцитѣ. Въ продължение на 500 години старата българска култура е била подложена на изтрѣбване и цѣли 5 вѣка на българина не е била дадена възможностъ да твори културно. Отъ старитѣ градове останали само жалки останки, дворцитѣ били сринати съ земята наравно, църквитѣ съборени, а книгитѣ изгорени. Съ унищожаването на културнитѣ паметници нашитѣ врагове сж искали да унищожатъ и българската история, защото сж знаели, че единъ, народъ, който нѣма история и не говори на своя роденъ езикъ, е осжденъ на сигурна смъртъ.

Паисий бѣше първиятъ, който нададе викъ на протестъ противъ тази присѣда. Той написа кратка история на българския народъ, като събра стари известия за него изъ случайно запазили се въ Света гора ръкописи, а най-вече изъ чужди книги, които той отиде да търси чакъ въ Нѣмската земя.

Кратката история на Паисия направи чудеса. Тя събуди въ сърдцата на българитѣ любовта къмъ родината, и запали въ Сръдна-Гора, Батакъ и Перушица пожари, които докараха свободата.

Свободенъ вече, българинътъ обърна очи назадъ къмъ миналото, за да го проучи и докаже на другитѣ народи, че извою-